

**MEĐUNARODNA
POMOĆ**

Međunarodna pomoć

Pandemija COVID-19 opteretila je zdravstvene sisteme, oslabila ekonomiju i produbila nejednakosti. Kao odgovor, razvojni partneri mobilisu pomoć kroz grantove, zajmove, otplatu dugove i druge oblike zvanične razvojne pomoći. Otkako je počela kriza, multilateralni i bilateralni donatori, razvojne finansijske institucije i privatne fondacije najavili su pomoć u iznosu od milijardu dolara kako bi pomogli zemljama da odgovore na pandemiju.

Transparentnost pomoći je presudna za poboljšanje koordinacije donatora, što omogućava donatorima da izbegnu dupliranje napora i identifikuju kritične nedostatke. Štaviše, ona omogućava primaocima da prate iznos i dodelu pomoći koja dolazi u njihove zemlje, omogućavajući im bolju raspodelu sopstvenih resursa.

Takođe, od ključnog značaja je da i donatori i primaoci unapređuju transparentnost kako bi stvorili mehanizme za veću odgovornosti i učešća svih u procesima raspodele i korišćenje pomoći. Upotreba mehanizama za veću odgovornost vlade, kao što su zakonodavni i javni nadzor i zaštita uzbunjivača, može pomoći u otkrivanju lošeg upravljanja, zloupotrebe i zloupotrebe donatorskih sredstava. Donatori bi trebalo da uključe i vlade i civilno društvo u donošenje odluka o raspodeli pomoći, kako bi se osiguralo da pomoć stigne do najkritičnijih i najugroženijih sektore i stanovništva.

Kada je reč o donatorskim agencijama i vladama, *mere otvorenog odgovora* u ovoj oblasti podrazumevaju:

- Otvorene podatke: potrebno je pravovremeno (najmanje mesečno) objavljivati otvorene podatke o obećanjima, obavezama, planiranim isplatama i dogovorenim isplatama, u mašinski čitljivim formatima i bez zahtevanja posebne licence.
- Sveobuhvatne informacije: potrebno je objaviti informacije o uslovima i načinima kada, gde i kako će se sredstva trošiti (direktna budžetska podrška, grantovi, zajmovi, otpisivanje duga, sredstva za podršku privatnim preduzeća, humanitarna pomoć, direktne nabavke), informacije o primaocima, partnerima koji sprovode ugovor, izvođačima i podizvođačima; potrebno je objaviti jasan vremenski okvir u kom će podaci koji trenutno nisu dostupni biti objavljeni.

- Podrška Inicijativi za transparentnost međunarodne pomoći ([International Aid Transparency Initiative](#) - IATI): Potrebno je registrovati sve informacije o pomoći u međunarodnom registru i slediti smernice za objavljivanje podataka povezanih sa COVID-19.
- Ex-ante otvorene vladine odredbe: Potrebno je uspostaviti jasne standarde za primaocima za praćenje i izveštavanje o dodeljivanju i korišćenju pomoći, zahtevajući da se sve informacije blagovremeno objave, koristeći otvorene podatke koji su mašinski čitljivi. Pored toga, važno je definisati jasne odredbe koje zahtevaju od primalaca da se pridržavaju preporučenih najboljih praksi u vezi s javnim nabavkama, fiskalnom transparentnošću, antikorupcijskim merama, zaštitom uzbunjivača i zaštitom građanskog prostora. Takođe, potrebno je uspostaviti slične standarde koje bi primenjivali partneri, izvođači i podizvođači.
- Uključivanje zainteresovanih strana: Potrebno je uključiti civilno društvo i ostale relevantne aktere u zemljama primaocima pomoći u odlučivanje o tome gde i kako dodeliti pomoć i obezbediti da postoje odgovarajuće mere za smanjenje i zaštitu od neadekvatnog korišćenja tih sredstava.

Kada je reč o državama primaocima pomoći, mere otvorenog odgovora u ovoj oblasti podrazumevaju:

- Otvorene podatke: Potrebno je blagovremeno (najmanje mesečno) objavljivati informacije o svim obavezama, primanjima i rashodima u vezi sa donatorskom pomoći.
- Sveobuhvatne informacije: Potrebno je objavljivati sveobuhvatne informacije o sredstvima iz državnog budžeta, humanitarnu pomoć, pomoć donatora koji nisu u Odboru za razvojnu pomoć Organizacije za ekonomsku saradnju i razvoj i druge načine finansiranja. Potrebno je objaviti jasan vremenski okvir u kom će podaci koji nisu dostupni biti javno objavljeni.
- Otvorene javne nabavke i budžete, zaštitu uzbunjivača i mere protiv korupcije: Potrebno je pridržavati se preporuka za javne nabavke, fiskalnu transparentnost, zaštitu uzbunjivača i poštovati najbolje prakse u borbi protiv korupcije za primenu mera otvorenog odgovora.

- Mehanizmi koordinacije više zainteresovanih strana: Potrebno je uspostaviti mehanizme koordinacije sa različitim resornim ministarstvima, OCD i drugim relevantnim akterima za brzo donošenje odluka o dodeli pomoći, pojednostaviti informacije o pomoći iz različitih izvora i obezbediti postojanje odgovarajućih mera za smanjenje i zaštitu od neadekvatnog korišćenja tih sredstava.

Primena mera za oporavak i sprovođenje reformskih procesa, kada je reč o donatorskim agencijama i vladama odnosi se na:

- Procenu rizika i definisanje zaštitinih mera: Potrebno je izvršiti procene rizika na životnu sredinu i socijalnu zaštitu i osigurati da postoje odgovarajuće mere zaštite; informacije o tome treba da budu javno dostupne.
- Otvorene revizije i evaluacije: Potrebno je sprovoditi i objavljivati ex-post nezavisne revizije potrošnje i rezultata, procene uticaja i napredak ka ispunjenju uslova za svu pomoć koja se odnosi na COVID-19
- Proaktivno objavljivanje informacija: Potrebno je izgraditi sisteme za prikupljanje i objavljivanje informacija o pomoći koje nisu dostupne.
- Usklađenu kategorizaciju: Potrebno je osigurati da se informacije o pomoći usklade sa klasifikacijama budžeta zemlje primaoca pomoći kako bi se omogućilo bolje praćenje potrošnje.
- Jedinstvene zahteve: Potrebno je osigurati da najbolje prakse u pogledu transparentnosti pomoći primnjuju i ugovorne strane, primaoce grantova, partneri za implementaciju (uključujući multilaterale, privatne kompanije i grantove i ugovarače iz OCD).
- Postavljanje standarda transparentnosti i odgovornosti za pomoć utrošenu kroz instrumente privatnog sektora: Potrebno je raditi sa donatorima i primaocima pomoći na definisanju i primeni standarda transparentnosti (gde se pomoć distribuira, na šta se troši i na osnovu kojih rezultata), odgovornosti i mehanizmi za žalbu za pomoć utrošenu kroz privatni sektor ili mešovite finansijske instrumente (tj. kombinovanje koncesijskog finansiranja iz razvojne pomoći sa komercijalnim fondovima).

- Upotrebu podataka: Potrebno je podsticati upotrebu informacija o pomoći na nivou donatora i država primalaca, unutar vlade i civilnog društva.
- Ex-post analize: Potrebno je redovno koordinirati aktivnosti donatora i država primalaca pomoći kako bi se sprovele ex-post analize, istakle naučene lekcije iz perioda krize i razmenili preporuke za mobilizaciju pomoći za buduće krize.

Primena mera za oporavak i sprovođenje reformskih procesa, kada je reč o državama primaocima pomoći odnosi se na:

- Povezivanje informacija o pomoći sa sistemima država: Potrebno je izgraditi sisteme za povezivanje informacionih sistema pomoći sa budžetom, računovodstvom i revizijom i sistemima nabavki i osigurati transparentnost informacija; uspostaviti sisteme finansijskog upravljanja za praćenje rashoda; integrisati podatke koje su donatori objavili u IATI-u u sisteme upravljanja informacijama i pružite povratne informacije o kvalitetu i sveobuhvatnosti podataka.
- Javni nadzor i socijalna revizija: Potrebno je koristiti javne sisteme nadzora, društvene revizije i izveštavanje korisnika kako bi se javnost bolje informisala o korišćenju pomoći.
- Otvorenu reviziju: Potrebno je izvršiti i objavite ex-post nezavisne revizije potrošnje i ostvarenih rezultata, procenu uticaja i napredak ka ispunjenju uslova za korišćenje primljene pomoći.
- Parlamentarni nadzor: Potrebno je objavite informacije o pomoći u aneksu budžeta ili odgovarajućem mehanizmu za osiguranje parlamentarnog nadzora.
- Upotrebu podataka: Potrebno je promovisati učešće i angažovanje javnosti u raspodeli pomoći i upotrebi podataka koji se odnose na dodeljenu pomoć.

Primeri dobre prakse: Međunarodni monetarni fond (MMF) radi na merama za promovisanje transparentnosti i odgovornosti i osigurava da se njegovi resursi koriste u skladu sa predviđenom svrhom, podrazumeva: 1) da se vlade država članica u pismu o namerama obavežu da će hitnu pomoć koristiti isključivo za rešavanja trenutne krize i ne preusmerena u druge svrhe. 2) procenu mera upravljanja javnim finansijama, borbe protiv korupcije i pranja novca koje se mogu zahtevati da članice uspostave bez nepotrebnog odlaganja isplata. Na primer, MMF je zatražio od zemalja članica koje traže hitnu pomoć da se obavežu na (i) pojačano izveštavanje potrošnji tokom krize; (ii) preduzimanje i objavljivanje nezavisnih naknadnih revizija o potrošnji; (iii) obezbeđivanje transparentnosti nabavke, na primer, objavljivanjem ugovora o nabavci; i / ili (iv) sprečavanje sukoba interesa i korupcije objavljivanjem korisnih informacija o vlasništvu firmi kojima su dodeljeni ugovori o nabavci. IATI portal za humanitarne podatke sadrži sažetke informacija o objavljivanju podataka o humanitarnim projektima od strane različitih organizacija.